

Lokalhistoriker skriver:

Gullanden er ikke byens ældste værtshus

Af Per Steenholdt

Hvor lå værtshuset?

I forbindelse med genåbningen af Gullanden er værtshuset i flere aviser beskrevet som det ældste i byen og stammen fra 1700-tallet.

Men det er en misforståelse, der bunder i en fejlfortolkning af Lotte Fangs bog 'Roskilde ældre gader og stræder'.

Lotte Fang er nu helt uskyldig, og forklarer faktisk fint, hvoraf navnet Gullandstrædet kommer fra.

Hvad skriver Lotte Fang?

Hun nævner, at det folkelige navn stammer fra værtshuset Gullanden. Lotte Fang nævner, at man i den gamle 'politi-protokol' kan se, at der både i 1743 og 1767 har været ballade, og værtshuset Gullanden nævnes ved navn.

Lotte skriver dog ikke hvor i strædet, værtshuset præcist lå. Så det er bestemt ikke hendes fejl, at nogen har fået en idé om, at bindingsværkbygningen hvor Gullanden ligger i dag, enten er den samme som lå der før 1750 eller i det mindste ligger på samme sted.

Det nye værtshus Gullanden, har da en lang historie men ikke som værtshus. Der er altså to historier.

Den ene om hvor det oprindelige værtshus lå, og den anden om, hvilken historie bygningen, hvor det nuværende værtshus ligger, har.

Jacob Kornerup (1825-1913) er meget vigtig i forbindelse med både det oprindelige og det nuværende værtshus Gullanden.

Kornerup var selv født i den gamle købmandsgård, der strakte sig fra Stændertorvet 2 og helt ud til Bredgade.

I 1892 får han udgivet sin bog 'Roskilde i gamle dage'.

Jeg har selv forgæves ledt efter en bygning, der i beskrivelserne fra 1761 kunne have rummet et værtshus i Gullandstræde. Her var det gennemlæsning af Kornerups bog, der viste løsningen.

Strædet hedder ikke Gullandstrædet, fordi værtshuset oprindeligt lå i selve strædet, men fordi strædet førte ned til værtshuset. Ordret skriver Kornerup i forbindelse med byens gamle værtshuse: "Værtshuset 'Gulland' i Bredgade for enden af det saakaldte Gullandstrædet".

Med den viden var det ret nemt i beskrivelserne af alle byens ejendomme at finde frem til den rigtige bygning.

Den eneste bygning der kunne rumme et værtshus. Den lå lige rundt om hjørnet som den anden bygning på højre hånd. At det er den korrekte placering bekræftes af, at ejeren i 1781 beskrives som "værtshusmand".

Huset havde dengang stråtag, som mange andre i side-



Anonymt foto af hjørnet af Gullandstræde og Bredgade. Bortset fra tegltaget, svarer den laveste bygning til den bygning der rummede det gamle værtshus Gullanden. Nedrevet inden 1954. I dag ligger den store ejendom Centrungården på dette sted.

gaderne. I 1791 ejes huset af en enke og funktionen som værtshus er formentlig ophørt. Et ældre foto, der illustrerer dette indlæg, viser formentlig bygningen, der en periode rummede det oprindelige

værtshus Gullanden.

Det nye Gullanden

Bygningen hvor det snart genåbnede værtshus ligger, var oprindeligt en del af en af byens større købmandsgårde.

Jacob Kornerup blev født her i 1825, mens det stadig tilhørte en Kornerup.

Jacobs far dør, og enken gifter sin med en Borch. De kommende år kaldes det da også Borchs købmandsgård. Histo-

rien om denne købmandsgård er ret velbeskrevet. Der findes også en fin tegning fra Kornerups hånd, der viser det oprindelige formål med den bygning, der i dag rummer Gullanden.

De store købmandsgårdes tid var forbi, men netop Stændertorvet 2 overlever i mange år. Det er "Jacobsen & Leegård", der overtager gården i 1916. Mod torvet er der stadig købmandshandel, men de mange bygninger i gården inddrages til andet formål. Leegård sælger landbrugsredskaber og centralvarmeanlæg.

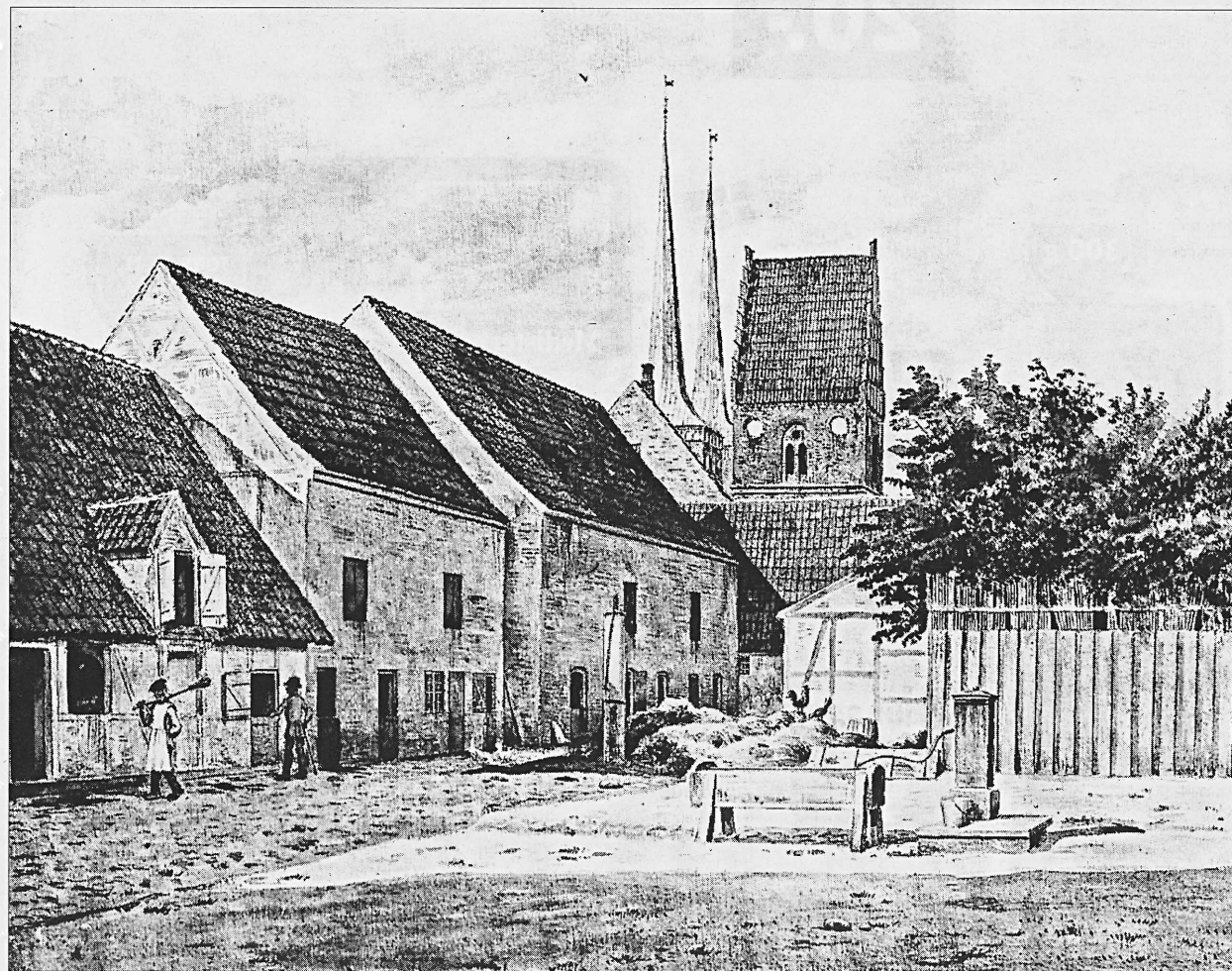
I bygningen hvor nu Gullanden holder til, var der f.eks. maskinværksted inden Johannes Madvig i 1964 søgte om lov til at ombygge lokalet til restaurant. Han havde lejet lokalet for tre år og holdt udgifter til ombygning nede ved at være selvbygger.

Så historien som værtshus strækker sig kun tilbage til 1964, selvom bygningerne er ældre og navnet kan føres tilbage til før 1750. Roskilde kunne undervejs have mistet den gamle købmandsgård. Da den sælges i 1962, var der planer om nedrivning og opførelse af en stor ny ejendom.

Heldigvis gik det ikke sådan, da der var økonomi i at udvikle nye butikker i de bestående lokaler, så gårdmiljøet blev bevaret.

Hvilket er så det ældste?

Så Gullanden, der snart åbner igen, er ikke byens ældste værtshus. Den ære tilkommer Teater Caféen, selv om den kun er fra 1924. Hvis nogen kan komme i tanke om et værtshus der stadig er åbent, der er ældre end det, må de endelig give besked.



Tegning af Jacob Kornerup fra 1902. Den gamle købmandsgård Stændertorvet 2 set fra gårdsiden. Bygningen der nu rummer Gullanden ses helt til venstre.